Список використаних джерел

1. Як війна змінює повітря України: супутниковий аналіз NO2 та ключові висновки презентації World from Space. URL : https://cleanair.org.ua/18283/yak-viyna-zminyue-povitrya-v-ukraine/.

2. Вплив воєнних дій на якість повітря в Україні: доповідь Ірини Черниш на Комітеті Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування. URL : https://www.savednipro.org/vpliv-voyennix-dij-na-yakist-povitrya-v-ukrayini/.

3. Про затвердження Порядку проведення робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб'єктів господарювання, які отримали такі дозволи : постанова Кабінету Міністрів України від 13 бер. 2002 р. № 302. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2002-%D0%BF#Text

4. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2059-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text

Паливода Володимир Олександрович,
завідувач відділу державної та громадської безпеки центру безпекових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень

РЕОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

У 2023 р., перед парламентськими виборами в Республіці Польща, одним із основних елементів програми опозиційної «Громадянської коаліції» була реформа системи спеціальних служб. Пропонувалось не лише посилення контролю і нагляду за їхньою діяльністю, а й ліквідація Центрального антикорупційного бюро (далі – ЦАБ), яке тодішня влада використовувала для переслідування політичних противників [1].

Довідково: *ЦАБ – спецслужба РП, створена у червні 2006 р. і призначена для боротьби з корупцією в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також в економічній сфері. Ініціатором створення ЦАБ виступала правляча на той час партія «Право і справедливість». Факти переслідування були підтверджені незалежним органом на чолі з Уповноваженим із громадянських прав та Надзвичайною комісією Сенату для з'ясування випадків*

незаконного стеження, їхнього впливу на виборчий процес у РП та реформу спецслужб.

У грудні 2024 р. урядом Д. Туска був прийнятий законопроєкт «Щодо посилення координації антикорупційної діяльності, ліквідації Центрального антикорупційного бюро та внесення змін до деяких законів». У пояснювальній записці до нього зазначено, що існуюча концепція централізації більшості антикорупційних заходів у рамках однієї інституції, із залишенням деяких сфер антикорупційної діяльності у віданні інших державних органів, виявилася неоптимальною та потребує змін [2].

Мотивуючи необхідність таких змін, нова влада наголошувала, що, незважаючи на існування ЦАБ, ситуація з корупцією в РП з 2015 р. за правління партії «Право і справедливість» безперервно ускладнювалась. Згідно з Індексом сприйняття корупції за 2023 р., опублікованим Transparency International, країна вкотре погіршила свій рейтинг [3].

Підготовлений законопроєкт передбачав ліквідацію ЦАБ з 1 січня 2025 р. та розподілення його функцій між Агентством внутрішньої безпеки (далі – АВБ), Національною податковою адміністрацією (далі – НПА) та поліцією.

У структурі поліції буде створено Центральне бюро боротьби з корупцією (далі – ЦББК). Новий підрозділ візьме на себе виконання завдань, які раніше виконувало ЦАБ у сфері виявлення, запобігання та розкриття злочинів, зокрема проти діяльності державних установ і місцевого самоврядування, системи правосуддя, фінансування політичних партій, правил спортивних змагань і проти обігу лікарських препаратів.

З метою проведення підготовчих та організаційних заходів, необхідних для початку роботи зазначеного підрозділу, Головний комендант поліції мав призначити з числа старших офіцерів кримінальної або слідчої служби Уповноваженого у справі створення ЦББК. Протягом перехідного періоду Уповноважений повинен визначити співробітників поліції для продовження служби в ЦББК.

Як і у випадку з Центральним слідчим бюро поліції (далі – ЦСБП), керівництво ЦББК здійснюватиме комендант, підпорядкований Головному коменданту поліції. Він призначатиметься з числа офіцерів поліції та звільнятиметься з посади міністром внутрішніх справ і адміністрації за поданням Головного коменданта поліції. Заступники коменданта ЦББК призначатимуться з

числа офіцерів поліції та звільнятимуться з посади Головним комендантом поліції за поданням коменданта ЦББК.

Довідково: *ЦСБП – підрозділ поліції, який відповідає за виявлення, запобігання та боротьбу з організованою злочинністю. ЦСБП створене 15 квітня 2000 р. в результаті об'єднання Бюро боротьби з організованою злочинністю та Бюро у справах наркотиків Головного управління поліції. 9 жовтня 2014 р. ЦСБП набуло статусу автономного органу, формально залишаючись підпорядкованим Головному коменданту поліції.*

Законопроєкт визначав, що співробітники відділу боротьби з корупцією Бюро боротьби з економічною злочинністю Головного управління поліції та співробітники відділів боротьби з корупцією воєводських управлінь поліції та Варшавського управління поліції з 1 січня 2025 р. мали стати співробітниками ЦББК.

В обґрунтуванні до законопроєкту вказано, що умови та строк переведення посадових осіб ЦАБ до поліції та НПА будуть встановлені спеціальним положенням. Наразі у штаті ЦАБ перебуває приблизно 1300 офіцерів і приблизно 200 цивільних службовців.

Довідково: *хоча ЦАБ є воєнізованою службою, в ньому немає військових чи спеціальних звань, натомість є службові посади, окремі з яких ідентичні посадам у поліції.*

Приблизно 950 офіцерів і приблизно 200 цивільних службовців мають бути переведені до ЦББК у поліції. Туди також будуть направлені майже 300 офіцерів і цивільних службовців з інших підрозділів поліції. Майже 150 посад буде передано НПА, ще майже 200 – АВБ.

Співробітникам ЦАБ, переведеним до поліції та НПА, буде збережений безперервний термін служби та поточні умови служби на останній посаді, доки ці умови, пов'язані з призначенням на нову посаду, не зміняться. До 31 січня 2025 р. згаданій категорії осіб мали бути запропоновані нові посади та умови служби. Протягом 2 тижнів співробітник мав письмово повідомити про прийняття або відмову від прийняття на нову посаду з новими умовами служби. У разі неповідомлення у визначений термін чи відмови, такий співробітник звільняється зі служби в поліції або НПА.

Цивільні співробітники ЦАБ, які не мають військового або спеціального звання, і якщо термін їхньої служби менше 3 років, при переведенні до поліції отримають найнижче звання постового. У разі терміну служби понад 3 роки, ці особи отримають звання штаб-

сержанта, а у разі терміну служби понад 3 роки та наявності вищої освіти – звання штаб-аспіранта.

Довідково: *аспірант – звання співробітників поліції між сержантським і молодшим офіцерським складом.*

Подібні правила розповсюджуються також на тих співробітників ЦАБ, які перейдуть до НПА.

Поява цього законопроєкту викликала різку критику з боку опозиції. Польські експерти відразу висловили сумнів щодо його підписання главою держави (представником тієї ж опозиції), навіть у разі швидкого прийняття документа парламентом. Керівниця Канцелярії президента РП Г. Ігначак-Бандих заявила, що згоди А. Дуди на ліквідацію ЦАБ не буде. За її словами, завдяки діяльності згаданої спецслужби, рівень корупції радикально зменшився, а країна займає низькі позиції в європейській та світовій статистиці за поширеністю цього явища [4].

Уряд Д. Туска розраховував на перемогу на чергових президентських виборах свого політичного союзника Р. Тшасковського, з яким існувала домовленість про втілення в життя запланованих реформ. Проте новим президентом РП було обрано К. Навроцького, якого підтримувала партія «Право і справедливість». Після його вступу на посаду у серпні 2025 р. уряд намагався шукати компромісу та переконати главу держави щодо доцільності ліквідації ЦАБ.

У жовтні 2025 р. Рада міністрів РП внесла деякі зміни до законопроєкту, встановивши новий термін завершення діяльності ЦАБ – 1 травня 2026 р. Із попередньої редакції вилучена низка положень, які втратили чинність. Але вилучено також положення, що стосувалося завдання ЦАБ протидіяти підтримці агресії проти України [5].

За словами міністра-координатора спецслужб РП Т. Сємоняка, в уряді припускають, що президент скористається правом вето на законопроєкт, який вже надісланий до Сейму, тому на цей випадок підготовлений так званий план «Б». За словами посадовця, якщо ЦАБ не буде формально ліквідоване, уряд виступить за організацію спільних груп зі співробітників поліції та ЦАБ. Водночас Т. Сємоняк заявив, що ЦАБ не стане «службою-пустушкою», яка існуватиме лише тому, що її наразі не можна розформувати. ЦАБ буде займатися лише справами, де йдеться про корупцію на найвищому рівні, а не речами, з якими поліція може успішно впоратися [6].

Список використаних джерел

1. Umowa «Koalicji 15 października» – ustalenia programowe. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. URL:

https://www.gov.pl/web/premier/koalicja-15padziernika-program (дата звернення: 28.10.2025).

2. Projekt ustawy o koordynacji działań antykorupcyjnych oraz likwidacji Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. URL: https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-wzmocnieniu-koordynacji-dzialan-antykorupcyjnych-likwidacji-centralnego-biura-antykorupcyjnego-oraz-zmianie-niektorych-ustaw (дата звернення: 28.10.2025).

3. Indeks Percepcji Korupcji. Polska z najgorszym wynikiem od dekady. Polska Agencja Prasowa. URL: https://www.pap.pl/aktualnosci/indeks-percepcji-korupcji-polska-z-najgorszym-wynikiem-od-dekady (дата звернення: 28.10.2025).

4. Likwidacja CBA poczeka na zmianę prezydenta. InfoSecurity24.pl. URL: https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/centralne-biuro-antykorupcyjne/ likwidacja-cba-poczeka-na-zmiane-prezydenta (дата звернення: 28.10.2025).

5. CBA na likwidacyjnym rozdrożu. InfoSecurity24.pl. URL: https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/centralne-biuro-antykorupcyjne/cba-na-likwidacyjnym-rozdrozu (дата звернення: 29.10.2025).

6. Posłowie zlikwidują CBA? InfoSecurity24.pl. URL: https://infosecurity24.pl/sluzby-specjalne/centralne-biuro-antykorupcyjne/poslowie -zlikwiduja-cba (дата звернення: 29.10.2025).

Пасинчук Кирило Миколайович,
доцент кафедри підвищення кваліфікації та спеціалізованої підготовки у сфері цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, кандидат педагогічних наук, доцент
Черненко Олександр Миколайович,
доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України, кандидат медичних наук, доцент

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДСНС ЯК ЕЛЕМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Професійна підготовка особового складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій традиційно спрямована на формування компетентностей, необхідних для ефективного реагування